

KỸ THUẬT TRỒNG VÀ CHĂM SÓC CÂY DIỆP HẠ CHÂU – CÂY THUỐC QUÝ

Cây dược liệu là những loài thực vật có tác dụng dùng để chữa bệnh hoặc bồi bổ cơ thể cho con người và có thể chữa một số bệnh cấp tính khi ăn phải chất độc phát sinh nôn mửa hoặc chữa một số bệnh mãn tính về rối loạn tiêu hoá. Hiện nay sản phẩm cao dược liệu đã được thị trường ưa chuộng và đã được khẳng định vị trí, có thể phát triển thành hàng hoá lớn, tiến tới xây dựng làng nghề, tạo công ăn việc làm, nâng cao thu nhập, xoá đói giảm nghèo cho người dân. Tuy nhiên, việc khai thác chủ yếu dựa vào nguồn tự nhiên sẵn có và người dân khai thác chưa có ý thức cho cây tái sinh đã làm cạn kiệt nguyên liệu, phải đi mua các Tỉnh lân cận để đảm bảo cung cấp cho thị trường tiêu thụ. Bên cạnh đó việc nghiên cứu các thành phần hoạt chất, kỹ thuật nhân giống và công nghệ chế biến các loại cây dược liệu đặc hữu cũng chưa được đánh giá đầy đủ, nhất là các mô hình trồng và nhân giống cây dược liệu để tạo ra sản phẩm có giá trị làm cho người dân còn rất ít.

Diệp Hạ Châu (DHC) là loại cây dược liệu. Nhưng hiện nay, nhu cầu sử dụng Diệp Hạ Châu chưa cao, nên còn dựa vào cây mọc hoang mà chưa có nơi trồng đại trà. Nên việc khuyến khích bà con nông dân chủ động trồng loại cây dược liệu này là rất cần thiết.

Tác dụng: Cây Diệp hạ châu có tính mát, có tác dụng khôi phục chức năng gan, lợi mạch, gan nhiễm mỡ, hạn chế tác động sinh trưởng của virus viêm gan (đặc biệt là viêm gan siêu vi B), điều hòa huyết áp, lợi tiểu, tiêu độc, sát trùng, tan ứ, thông huyết, thanh can, sáng mắt, làm se và hạ nhiệt. ngoài ra có tác dụng diệt khuẩn và diệt nấm rỗ rết của acid phenolic và flavonoid trong cây Diệp hạ châu.

1. Đặc điểm sinh thái cây Diệp hạ châu

Diệp Hạ Châu là cây ưa sáng, ưa ẩm nhưng không chịu được ngập úng. Cây sống được trên nhiều loại đất (đất bazan, đất pha cát, đất cát, đất phù sa...) và pH thích hợp từ 5,0 đến 6,5. Biên độ nhiệt thích hợp cho cây sinh trưởng là 25-30°C. Cây ra hoa quả nhiều, tái sinh tốt từ hạt; vòng đời kéo dài 3-5 tháng.

2. Kỹ thuật trồng và chăm sóc

2.1. Mùa vụ trồng

Gieo hạt ở vườn ươm: tháng 1-2; trồng cây con: tháng 2-3; thu hoạch: tháng 4-5 (sau khi trồng 45-50 ngày). Nhìn chung, thời vụ trồng diệp hạ châu kéo dài cả mùa khô, tận dụng trời nắng để phơi. Theo kinh nghiệm nông dân thì các tháng từ tháng 1 đến tháng 6 cho năng suất cao. Từ tháng 7 đến tháng 9 vẫn có thể gieo trồng nhưng năng suất thấp hơn.

2.2. Đất trồng

Cây có thể phát triển trên mọi loại đất, trừ đất trũng, nơi úng ngập. Tốt nhất là đất pha cát và đặc biệt đất phải đủ ẩm. Có thể trồng riêng rẽ hoặc xen canh trong vườn cây ăn quả chưa khép tán.

2.3. Gieo hạt và chăm sóc cây con trong vườn ươm

- Đất vườn ươm được cày bừa kỹ, làm sạch cỏ dại. Lên luống rộng 1m, cao 20-25 cm.

- Lượng phân bón tính cho 1 sào:

Phân chuồng 500 kg + Phân vi sinh 500kg + Vôi bột 500kg.

- Lượng hạt giống gieo trong vườn ươm 3g/m² đất (Nếu gieo thẳng vào luống thì lượng hạt giống là 50g hạt giống/500m² đất).

- Trước khi gieo cần xử lý bằng Atonik với tỷ lệ 1 gói Atonik 10g pha với 40 lít nước cho 8 kg hạt giống.

- Hạt ngâm trong dung dịch này 4 giờ, sau vớt ra để ráo nước, trộn với cát ẩm ủ 3-4 ngày cho đến khi thấy nứt nanh thì đem gieo. Tỷ lệ cây mọc của hạt giống Diệp Hạ Châu đạt 80-95%.

- Gieo vãi đều trên mặt luống, xoa nhẹ mặt luống cho lấp hạt, dùng rơm rạ che phủ rồi tưới nước cho ướt rơm rạ để giữ ẩm cho đất. Sau 10 ngày có thể bỏ vật che phủ.

+ Lưu ý: Để phòng kiến ăn hạt, sau khi gieo cần phun thuốc basudin (theo liều lượng được nhà sản xuất ghi trên bao bì).

Hạt diệp hạ châu sẽ mọc sau 5-7 ngày. Khi cây con có 3-4 lá thật cần tỉa bỏ những cây yếu, chỉ để lại mật độ 2 x 2 cm / cây. Quá trình chăm sóc cây con ở vườn ươm đơn giản, luôn tưới nước cho đất ẩm, sau 20-25 ngày nhổ đi trồng. Lúc này cây giống cao 10–15cm, thân mập, có bộ rễ phát triển thì chúng ta tiến hành đánh cây đi trồng ra hốc.

3. Cây cây con và chăm sóc trên đồng ruộng

3.1. Làm đất

Diệp hạ châu được trồng trên đất pha cát hay đất cát pha và đất bạc màu vùng ven biển, nên được cày bừa kỹ, loại trừ hết cỏ dại. Lượng phân chuồng, phân vi sinh bón lót tương tự như ở vườn ươm. Nếu đất có pH dưới 5, cần bón lót tới 1 tấn vôi bột/ha. Để thuận lợi cho việc chăm sóc, đất trồng diệp hạ châu cần lên luống rộng 1-1,5 m, cao 20-25 cm và rãnh rộng 30cm.

3.2. Bón phân

* Lượng phân bón cho 1 sào (500m²):

- Phân chuồng hoai mục: 500kg
- Phân NPK (16-16-8) : 20kg
- Phân Urê : 5kg
- Phân lân : 7kg
- Kali clorua : 4kg
- Vôi bột : 25kg
- Phân vi sinh : 100kg

* Cách bón:

- Bón lót: Toàn bộ phân chuồng hoai mục + Phân vi sinh+ Phân lân

Phân được trộn đều và rải đều lên luống dùng cuốc xới xáo trộn đều với đất mặt. Riêng luống gieo hạt ươm cây con cần phải tăng lượng phân chuồng và tro để đất được xốp, cây con phát triển tốt hơn.

- Bón thúc: phần lớn cây diệp hạ châu ngắt ngày cần phải bón phân đầy đủ và kịp thời, do đó nên ngâm phân tưới thúc.

Áp dụng tưới thúc phân bắt đầu lúc 10 -12 ngày sau khi gieo thẳng hoặc 3 ngày sau khi cấy, giai đoạn cây nhỏ (dưới 18 ngày sau khi gieo hoặc lần tưới phân đầu tiên sau khi cấy lượng phân tưới bằng 1/4 – 1/2 lượng phân tưới cây lớn. Cứ cách nhau 3 ngày tưới phân một lần, tưới phân vào buổi chiều mát, sáng sớm hôm sau tưới rửa lá.

3.3. Trồng cây con

Khi cây cao 10-15cm thì chúng ta có thể tiến hành trồng ra hốc. Với khoảng cách cây cách cây 20×20cm. Cây trồng xong, tưới nước ngay; sau 3 ngày dùng dung dịch Atonik 0,1% (1 gói 10 g pha với 10 lít nước) phun vào luống cho cây mau bén rễ; sau 7 ngày xới đất phá váng lần 1; sau 10 ngày phun dung dịch Atonik lần 2, cây trồng cần làm cỏ và xới đất 1 lần nữa trước khi tán lá giao nhau.

+ Lưu ý: Nếu trồng vào mùa khô nên thường xuyên phải tưới nước. Thời gian tưới nước tốt nhất là lúc chiều tối hoặc trước 9h sáng.

4. Kỹ thuật thu hái và bảo quản hạt giống

Do đặc điểm cuống quả Diệp Hạ Châu bám vào cành rất dai, chỉ khi quả khô, tách vỏ, hạt mới bắn ra nên khi thu hoạch chúng ta cần lưu ý như sau:

- Phải chọn cành có nhiều quả già
- Cây Diệp Hạ Châu thu hoạch lúa đầu tiên khi 3/4 số cây có hoa quả.

- Cách thu: cắt cây, chừa khoảng 20cm gốc (để các cành ngủ mau tái sinh).
 - Phơi khô: Khi phơi phải trải mỏng, dưới lót tấm vải nhựa để tránh rơi mất hạt, sau 3 ngày phơi nắng trực tiếp hoặc hong gió, quả già sẽ tách vỏ hết. Để kiểm tra độ khô thì ta tiến hành bẻ thân, thấy cây khô giòn là được.
 - Thu lấy hạt và cành lá rụng để bảo quản. Hạt để làm giống (thu lấy hạt, loại bỏ tạp chất, phơi lại 1-2 nắng cho khô), lá và cành khô làm thuốc.
- Bảo quản: Để hạt khô trong chai, lọ sạch khô kín. Cành và lá Diệp hạ châu sau khi thu hạt cho vào túi khô, sạch kín và đây là dược liệu chính phẩm.